

(Ruud) to danskere, Inge Nygaard Pedersen og Benedicte Scheiby.

Inge Bruland

Greger Andersson (ed.): *Spelglädje i Lundagård. 250 år med Akademiska kapellet*. Lund University Press, Lund 1996. 255 s., ill., ISBN 91-7966-343-5, SKR. 250.

Hvis denne bog er et pligtarbejde – og det er jubilæumsskrifter vel nærmest pr. definition – så må dens forfattere i hvert fald have opfattet det som en kær pligt at hylde den livskraftige jubilar, Akademiska kapellet i Lund. Det er blevet til en fornem mosaik af 33 velskrevne og rigt illustrerede bidrag, ordnet under syv hovedoverskrifter, omhyggeligt redigeret af Greger Andersson, professor i Lund, som også selv er forfatter eller medforfatter til ni af disse bidrag.

Første kapitel, „Nutid og begyndelse“, sætter – næsten programmatisk – den aktuelle virkelighed op mod det historiske tilbageblik. Erik Wallrup interviewer den nuværende kapelmester Johan Åkesson om, hvad kapellet er og betyder i dag, og Greger Andersson har undersøgt musikdyrkelsen ved Lunds universitet, for kapellet var der, for universitetsmusik i Lund rækker længere end de 250 år tilbage. Først herefter fortæller han og Göran Blomqvist om selve grundlæggelsen, en proces der strakte sig over flere år og afsluttedes i 1747.

Akademiska kapellet i Lund har tilsyneladende helt fra begyndelsen været indstillet på at skulle kunne dokumentere sin egen historie – og en nådig skæbne har skånet dets samlinger. Al den musik, der er blevet spillet gennem tiderne såvel som en rigdom af arkivalier er blevet bevaret, så at forfatterne til skriftet har haft et overådigt kildemateriale til rådighed.

De to følgende hovedafsnit, „Musiken“ og „Kapellmästarna“, samler de fleste bidrag i bogen. Her gennemgås en række af de værker, som i tidens løb er blevet opført, og der tegnes livfulde billeder af de personligheder, der stod i spidsen for selskabet.

Greger Andersson kan godtgøre en tidlig nær forbindelse mellem kapellet i Lund og hofkapellet i Stockholm. Kapelmester Friedrich Kraus besøgte allerede i 1754 hofkapellet og lånte 15 symfonier med tilbage, som han derefter kunne skrive af. I det hele taget er instrumentalmusik dominerende i den tidligste del af repertoiret –

overvejende tysk og italiensk musik, blandet med enkelte svenske værker. Vokal lejligheds- musik kom dog snart til, kantater til fornemme begravelser, til promotioner og andre højtideligheder. Overvejende håndskrifter, men også en hel del trykte noder fra det 18. århundrede pryder samlingen.

Kapellets musikbibliotek vokser støt gennem det 19. århundrede, som Greger Andersson, suppleret med Lars-Göran Harryson, viser. Men der har også været brug for det, ikke blot til de store ceremonier og til almindelig koncertvirksomhed, men også til uddannelsesformål og mere intim samling om kammermusik. Der er voksende kontakt over Øresund til København. Man havde f.eks. før lånt musik fra Sartis operaer, og nu lader man sig forsyne med noder fra Olsens nodehandel og henter værker af F.L.Æ. Kunzen (ouverturen til *Erik Ejegod*) og senere hen Niels W. Gade (symfonier). Det wienerklassiske (Haydn, Mozart, Beethoven) og tidlige romantiske repertoire (Mendelssohn) satte imidlertid længe det kraftigste præg på virksomheden.

Hvor læseren er ført frem til det 20. århundrede, overlades ordet til Boel Lindberg, som kaster særligt lys over kapellets festmusik. Ikke blot i form af en oversigt over de talrige lejligheder, hvor der gennem de 250 år har været brug for den, men med indgående omtale af og analytiske kommentarer til flere af de opførte værker, bl.a. John Fernströms fra 1953 og Hilding Rosenbergs fra 1968.

Dette hovedafsnit sluttes med Johan Åkessons erindring om en koncert i Greifswalds domkirke i 1969, der førte ham til en ny forståelse af første tema i den 10. fuga i J.S. Bachs *Die Kunst der Fuge*, idet det afslørede sig for ham som en figureret krebsvending af første del af hovedtemaet. Jeg kan ikke uden videre bedømme, om Åkessons iagttagelse var ny på den tid. Den nævnes senere i f.eks. Peter Schleunings bog om *Die Kunst der Fuge*, men Åkesson kæmpede sig i hvert fald selv frem til sin. Koncerten må i øvrigt have været en af de første, som blev gennemført med det særlige kammerorkester, *Cappella Lundensis*. Senere i bogen kaster Lars Lindqvist et blik tilbage over dets 30 år.

Afsnittet „Kapellmästarna“ indledes med Göran Blomqvists indgående skildring af kapelmestrenes arbejdsvilkår – ti har der været af dem i historiens løb. Hovedvægten ligger ikke på biografiske data, men på rammerne for deres forpligtelser og vilkårene for deres arbejde, kort sagt på kapelmesterfunktionen og dens gennem-

årene skiftende indhold og begrænsninger. Men personerne er ikke overset. Særlige studier af Göran Blomqvist og Liselotte Fogelberg er viet den musikalske familie Wenster, hvoraf to medlemmer, Christian og hans søn Emanuel, var kapelmestre i 3/4 århundrede fra 1781 til 1856. Også de øvrige ledere omtales i en række kortere kapitler, skrevet af Helen Widmark, Gudmund Smith, Hanna Nilsson, Søren Nielzén og Erik Wallrup, foruden redaktøren og Göran Blomqvist. Folke Bohlin skriver gribende om „En man som inte blev director musices“, nemlig Otto Lindblad, den flittige og begavede musiker, hvis ulykke det var, at kapelmesterstolen tilfældigvis ikke blev ledig, mens han boede og arbejdede i Lund.

Musikerne må nøjes med lidt mindre plads, men beskrivelsen af deres vilkår – ofte omtalt i andre sammenhænge – får dog et eget hovedafsnit, „Kapellisterna“. Lars-Göran Harryson samler sig om rekruttering og musikstipendier i midten af det 18. århundrede og viser, hvor tæt en sammenhæng der bestod mellem de akademiske studier og musikuddannelsen i Lund. Han har desuden undersøgt – så vidt muligt – stipendiaternes skæbne efter studietiden, men kan trods alt ikke bevise sin formodning om, at et flertal blev musiklivets spydspidser, dér hvor de siden kom hen. Gudmund Smith tager samme tråd op i en enquete lidt senere, hvori en del ældre musikere med en fortid i Lund svarer på, hvad byens musikliv har betydet for dem. Hvis Lars-Göran Harryson skulle være skuffet over kvantiteten, er der her trøst at hente i kvaliteten af virksomheden. Göran Blomqvist skriver om de kvindelige musikere, der først fra slutningen af det 19. århundrede kunne optages i kapellet, og afsnittet rundes af med nogle små, mere personlige bidrag. Hans Åstrand mindes, hvordan nogle danske flygtninge under 2. verdenskrig satte deres præg på musikudøvelsen, og Gudmund Smith tegner et smukt billede af mæcenerne Efraim og Gertrud Liljeqvist, der testamenterede deres efterladte formue til en fond til gavn for kapellets virksomhed.

Kapellets tilholdssted fra 1883, *Palaestra et Odeum* (der tillige rummede en gymnastiksal), tildeles et særligt afsnit. Bygningen brændte i 1980. Folke Bohlin og Johan Åkesson kan levere øjenvidneberetninger om katastrofen, men forinden har Hjørdis Kristenson beskrevet arkitekturen i *Kapellsalen Odeum* og Ossian Lindberg salens dekorationer samt restaureringen af dem, der blev afsluttet for få år siden.

I det sidste afsnit, „Instrumentkdenoder“, omtaler Stefan Nylander og Benjamin Vogel nogle af institutionens sjældne, gamle instrumenter, der er bevaret, og som nu befinder sig i kapellets samlinger i Stockholm og Lund.

Et nydeligt jubilæumsskrift, et veldokumenteret historisk arbejde, der samtidig sprudler af feststemning.

Carsten E. Hatting

Ernst Verwohlt (ed.): *Musik i Roskilde – fra jødeharpe til festival. Historisk årbog for Roskilde amt 1996/97*. Historisk Samfund for Roskilde amt, Roskilde 1997. 127 s., ill., ISBN 97-9852-76-0-6, ISSN 0105-6328, kr. 125.

I de lokalhistoriske årbøger har man fra tid til anden kunnet finde artikler om musik og musikliv. Man må således gå til *Historiske Meddelelser om København*, hvis man vil læse de grundlæggende skildringer af f.eks. hovedstadens stadsmusikantembede (Villads Christensen 1915-16), af orgler og organister i tre af byens hovedkirker (Niels Friis 1946, 1949-52) eller af Pietro Mingottis berømte operaopførelser midt i 1700-tallet (Otto Mackeprang 1949). Også i provinsens amtshistoriske årbøger kan man finde stofmættede fremstillinger af lokalt musikliv som f.eks. Otto von Spreckelsens gennemgang af stadsmusikanter og organister i Viborg (*Fra Viborg Amt* 1937), Torkil Baumgartens artikel om Kronprindsens Klub i Århus (*Århus Stifts Aarbøger* 1913, 1914) eller Troels Dahlerups skildring af Helsingør latinskole i 17. århundrede (*Frederiksborg Amts Årbog* 1964). Mange andre artikler har bragt værdifulde, erindringsprægede jubilæumsskildringer af kor, orkestre, musikforeninger m.m.

Historisk årbog for Roskilde amt 1996/97 er et temanummer med titlen *Musik i Roskilde – fra jødeharpe til festival*. Temaet karakteriseres af redaktøren Ernst Verwohlt som „en ny indgangsvinkel til at fortælle byens historie“ (s. 123), og det er jo sandt, selv om nummeret repræsenterer punktnedslag uden ambitioner om at give et samlet billede af musiklivet i Roskilde.

Blandt de ni artikler er der kun to om perioden før 1. Verdenskrig. Museumsinspektør Michael Andersen præsenterer middelalderlige musikinstrumenter fra Roskildes undergrund. Det drejer sig om fem benfløjter og fire mundharper, som dog kun – uden at forfatteren forklarer hvordan – kan dateres inden for „den brede